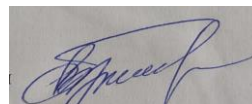

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра соціальних і правових дисциплін

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

В. о. завідувач кафедри
доц. Анатолій БЕРЖАНІР

«8» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 29. Громадянське суспільство та основи демократії

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 032 Історія та археологія
Освітні програми: Історія та археологія

Робоча програма _____ Громадянське суспільство та основи демократії
(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія,

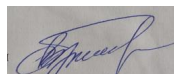
Розробник: Фицик І.Д., кандидат філософських наук, доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних і правових дисциплін.

Протокол № 1 від “8” серпня 2022 року

В. о. завідувача кафедри соціальних і правових дисциплін

(доц. Бержанір А. Л.)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії історичного факультету.

Протокол № 1 від “9” серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії історичного факультету

(доц. Тацієнко Н. Л.)

(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	Українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/(90)	3/(90)
Курс	2	2
Семестр	1	1
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	40	14
Лекційні	20	8
Семінарські / Практичні	20	6
Лабораторні	–	–
Самостійна робота	25	16
Індивідуальні завдання	25	60
Форма семестрового контролю	залік	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: : Зміст курсу «Громадянське суспільство та основи демократії» спрямований на те, щоб ознайомити студентів з її предметом, категоріями, методами та методологією, основними теоріями походження суспільства, його структурою, головними функціями, з класифікацією типів суспільств, особливостями виникнення та функціонування окремих фрагментів соціальної структури суспільств та закономірностей їх інтеракції. Це дасть змогу студентам навчитися відстоювати свої світоглядні позиції, досліджувати механізми зв'язків релігійних економічних, політичних та інших соціальних інститутів

Завдання: спрямовані на досягнення компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ФК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі в суспільстві.

ФК3. Повага до честі й гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

3. Результати навчання за дисципліною

Очікувані результати навчання:

ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН5. Робити короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.

ПРН9. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно й зрозуміло.

ПРН10. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контекстів.

ПРН 14. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 15. Демонструвати потрібні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН16. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Сутність, передумови й поширення демократії у сучасному світі

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Поняття, сутність та передумови демократії

Витоки й сутність демократії. Виникнення і зміст демократії. Особливості сучасної демократії, її аспекти й різновиди. «Природність демократії». Пастки, загрози й межі демократії.

Передумови демократії. Класифікація передумов. Економічні передумови. Форми власності й демократія. Експерименти з колективними формами власності. Ринкові відносини та демократія. Соціокультурні передумови демократії.

Тема 2. Основні цінності сучасної демократії

Що таке цінності демократії. Громадянство і громадянськість. Компетентність і відповідальність. Конституція і конституціоналізм. Свобода слова, вільні засоби масової інформації і громадська думка. Людська гідність. Приватність, невтручання в особисте життя. Соціальний порядок.

Тема 3. Виникнення та розвиток демократії у світі. Демократична традиція в Україні

Поширення і «якість» демократії в сучасному світі. Розширення сфери демократії в останній чверті XIX ст. Консолідовані, проміжні та псевдodemократії. Концепція поліархії. Глобальні хвилі демократизації. Різновиди демократичних режимів.

Поняття, чинники та соціально-політичні наслідки глобалізації.

Демократичний перехід. Теорія і практика сучасних переходів до демократії. Моделі переходу до демократії. Універсальні вимоги успішного переходу до демократії. Стадії переходу до демократії. Особливості постсоціалістичної трансформації. Особливості та перспективи демократичного переходу в Україні.

Демократична традиція в Україні. Елементи демократії в історії України. Проблеми розвитку демократії в сучасному світі.

Тема 4. Верховенство права та демократичні інститути

Конституціоналізм. Конституція та її призначення. Джерела українського конституціоналізму. Конституційні акти України в XX ст. Конституція незалежної Української держави та її правовий захист.

Права і свободи людини. Сучасне розуміння прав людини.

Основні права й відповідальність громадянина

Методи й механізми захисту прав і свобод людини. Повноваження і головні функції ООН.

Захист прав людини на регіональному рівні. Система захисту прав і свобод людини в Україні.

Судова влада. Роль судової влади в державі. Судова влада в демократичних країнах.

Судова система в Україні.

Законодавча влада. Призначення, структура і функції законодавчої влади в розвинених демократіях. Законодавча влада в Україні.

Виконавча влада. Виконавча влада в демократичних суспільствах: призначення й

сутність.

Порівняльна характеристика моделей виконавчої влади. Організація виконавчої влади в Україні. Практика здійснення виконавчої влади в Україні.

Тема 5. Місцеве та регіональне самоврядування

Демократія і централізація влади. Потреба і способи

Інституційні та правові засади місцевого самоврядування. Становлення місцевого самоврядування в Україні. Органи місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування і державна влада: способи взаємодії.

Змістовий модуль 2. Громадянин, суспільство й демократія

Тема 6. Роль політичних партій у розвитку демократії. Взаємодія громадян та політичної влади

Політичні партії. Роль політичних партій у розвитку демократії.

Статус і функції політичних партій у політичній системі України. Виникнення багатопартійності. Виконання українськими партіями своїх функцій. Представництво інтересів через посередництво партій в Україні.

Організаційні засади партійної діяльності та їх вплив на демократію. Соціальна база та впливовість партій. Фінансування й організаційна структура партій. Демократія і майбутнє політичних партій.

Тема 7. Вибори як інститут демократії

Вибори, громадянин та демократія. Вибори як інститут демократії.

Виборчі системи.

Виборчий процес. Чинники та критерії демократичності.

Громадянин і виборча компанія.

Роль громадян у демократизації суспільства. Модель демократичного громадянина і культура громадянськості.

Інтерес до політики й політична обізнаність. Активна громадянська позиція й громадянська участь.

Тема 8. Роль ЗМІ в демократичному процесі

Сутність та суспільне значення засобів масової комунікації. Політична відповідальність та функції засобів масової інформації в демократичному суспільстві.

Форми власності та контроль за мас-медіа в умовах демократії.

Свобода інформації та цензура в Україні.

Вплив засобів масової інформації на політичні орієнтації.

Тема 9. Розвиток громадянського суспільства

Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього. Сутність та різновиди громадянського суспільства. Моделі громадянських суспільств. Вплив процесів трансформації на форму громадянських суспільств. Громадянське суспільство як умова свободи й демократії.

Відновлення громадянського суспільства в Україні в кінці 80-х- на початку 90-х років.

Розвиток громадянського суспільства в незалежній Україні. Формування правового поля. Інститути громадянського суспільства. Громадські об'єднання та громадська залученість.

Тема 10. Питання легітимності влади

Легітимність політичної влади. Громадянська культура. Підтримка громадянами основних ліберальних та демократичних цінностей.

Політична підтримка демократії в Україні

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.		л	П	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Сутність, передумови й поширення демократії у сучасному світі												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Поняття, сутність та передумови демократії	8	2	2		2	2	8	2	2			6
Тема 2. Основні цінності сучасної демократії	6	2			2	2	6				2	6
Тема 3. Виникнення та розвиток демократії у світі. Демократична традиція в Україні	10	2	2		3	3	6				2	6
Тема 4. Верховенство права та демократичні інститути	8	2	2		2	2	6				2	6
Тема 5. Місцеве та регіональне самоврядування	10	2	2		3	3	6				2	6
	44	10	10		12	12	60	2	6		8	30
Змістовий модуль 2.												
Тема 6. Роль політичних партій у розвитку демократії. Взаємодія громадян та політичної влади	10	2	2		3	3	6	2	2		2	6
Тема 7. Вибори як інститут демократії	8	2	2		2	2	6	2	2		2	6
Тема 8. Роль ЗМІ	10	2	2		3	3	6	2	2		2	6
Тема 9. Розвиток громадянського суспільства	10	2	2		3	3	6				2	6
Тема 10. Питання легітимності влади	8	2	2		2	2	6					6
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	46	10	10		13	13	30	6	6		8	30

<i>Усього годин</i>	90	20	20		25	25	90	8	6		16	60
Модуль 2												
ІНДЗ												
<i>Усього годин</i>	90	28	24		10	38	90	6	8		16	76

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	заочна
Змістовий модуль 1.			
1.	Тема 1. Поняття, сутність та передумови демократії	2	
2.	Тема 2. Основні цінності сучасної демократії		2
3.	Тема 3. Виникнення та розвиток демократії у світі. Демократична традиція в Україні	2	
4.	Тема 4. Верховенство права та демократичні інститути	2	
5.	Тема 5. Місцеве та регіональне самоврядування	2	2
Змістовий модуль 2.			
6.	Тема 6. Роль політичних партій у розвитку демократії. Взаємодія громадян та політичної влади	2	
7.	Тема 7. Вибори як інститут демократії	2	
8.	Тема 8. Роль ЗМІ в демократичному процесі	2	2
9.	Тема 9. Розвиток громадянського суспільства	2	2
10.	Тема 10. Питання легітимності влади	2	
	Разом	20	6

7. Самостійна робота

Основними формами самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Громадянське суспільство та основи демократії» є: опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, які передбачені для самостійного опрацювання; підготовка до семінарських занять; підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовка до захисту індивідуальних робіт; пошук (підбір) джерел для підготовки презентацій за заданою тематикою; виконання індивідуальних завдань з використанням програмного забезпечення тощо.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	Заочна
Модуль 1.			
1.	Тема 1. Поняття, сутність та передумови демократії	3	7
2.	Тема 2. Основні цінності сучасної демократії	4	6
3.	Тема 3. Виникнення та розвиток демократії у світі. Демократична традиція в Україні	3	6
4.	Тема 4. Верховенство права та демократичні інститути	3	6
5.	Тема 5. Місцеве та регіональне самоврядування	4	7
Модуль 2.			

6.	Тема 6. Роль політичних партій у розвитку демократії. Взаємодія громадян та політичної влади	4	7
7.	Тема 7. Вибори як інститут демократії	4	7
8.		4	6
9.	Тема 9. Розвиток громадянського суспільства	3	6
10.	Тема 10. Питання легітимності влади	4	6
	Разом	40	70

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з навчальної дисципліни «Філософія» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчальної дисципліни, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Результати досліджень подаються у реферативній формі.

Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з навчальної дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять у тижневе аудиторне навантаження студента. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження.	1 бали
2.	Складання плану реферату.	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	5 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій.	1 бал
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження.	1 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи.	1 бал
Разом		10 балів

Тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань з навчальної дисципліни «Громадянське суспільство та основи демократії»

1. Виникнення і зміст демократії.

2. Особливості сучасної демократії.
3. Аспекти і різновиди демократії.
- 4.
5. «Природність демократії».
6. Передумови демократії.
7. Класифікація передумов демократії.
8. Економічні передумови демократії.
9. Соціокультурні передумови демократії.
10. Законодавча влада (призначення, структура і функції законодавчої влади).
11. Моделі організації і роботи законодавчої влади в розвинених демократіях.
12. Законодавча влада в Україні.
13. Виконавча влада (порівняльна характеристика моделей виконавчої влади, організація виконавчої влади в Україні).
14. Судова влада (роль судової влади в державі: судова влада в демократичних країнах, судова система в Україні).
15. Розвиток поглядів на місцеве самоврядування.
16. Типологія самоврядних систем.
17. Правові засади місцевого самоврядування.
18. Становлення системи місцевого самоврядування в Україні.
19. Роль політичних партій у розвитку демократії.
20. Статус і функції політичних партій у політичній системі України.
21. Представництво інтересів через посередництво партій в Україні.
22. Організаційні засади партійної діяльності та їх вплив на демократію.
23. Виборчі системи.
24. Виборчий процес: чинники та критерії демократичності.
25. Громадянин і виборча компанія.
26. Сутність та суспільне значення засобів масової комунікації.
27. Політична відповідальність та функції ЗМІ в демократичному суспільстві.
28. Форми власності та контроль за мас-медіа в умовах демократії.
29. Свобода інформації та цензура в Україні.
30. Вплив ЗМІ на політичні орієнтації.
31. Багатоманітність – невід’ємна властивість демократії.
32. Феномен націоналізму. Український націоналізм.
33. Проблема сумісності націоналізму та демократії.
34. Теорія групової політики.
35. Особливості формування груп інтересів у посткомуністичній Україні.
36. Поширення і «якість» демократії в сучасному світі.
37. Поняття, чинники та соціально-політичні наслідки глобалізації.
38. Теорія і практика сучасних переходів до демократії.
39. Особливості та перспективи демократичного переходу в Україні.
40. Розвиток демократії в історії України.
41. Проблеми розвитку демократії в сучасній Україні.
42. Конституція та її призначення.
43. Джерела українського конституціоналізму.
44. Конституція незалежної Української держави та її правовий захист.
45. Сучасне розуміння прав людини.
46. Механізми захисту прав і свобод людини в сучасному світі.
47. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього.
48. Сутність та різновиди громадянського суспільства.
49. Моделі громадянських суспільств.
50. Розвиток громадянського суспільства в незалежній Україні.
51. Легітимність політичної влади.

52. Економічна роль держави у підтримці демократії.
53. Реформування державної власності й становлення ринкових відносин в Україні.
54. Моделі ринкової економіки та переходів до неї.
55. Демократія та соціальна політика.
56. Моделі соціальної політики в країнах заходу.
57. Соціальна політика та соціальна структура (стратифікація) України.
58. Формування нової моделі соціальної політики в Україні.
59. Інститути громадянського суспільства.
60. Громадські об'єднання та громадська залученість.
61. Роль громадян у демократизації суспільства.

9. Методи навчання

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються як традиційні, так і інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення освітнього процесу:

- словесний метод (лекція, евристична бесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, складання реферату);
- інтерактивний метод (робота в малих групах);
- новітні інформаційні методи у поєднанні з комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні тощо).

10. Методи контролю

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (іспиту).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю і на іспиті.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту лабораторних робіт, виступів на семінарських та практичних заняттях, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних навчально-дослідних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється в формі виконання студентом модульного контрольного завдання (контрольної роботи, тесту тощо) згідно затвердженого графіку.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студента.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр. Складання екзамену здійснюється під час екзаменаційної сесії відповідно до затвердженого в установленому порядку розкладу.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

– систематичність та активність роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях;

– виконання завдань для самостійного опрацювання;

– виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;

– виконання модульних (контрольних) завдань.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях оцінці можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських і практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські (практичні) заняття; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес-контролю тощо.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання та індивідуального навчально-дослідного завдання оцінці можуть підлягати: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; проведення розрахунків; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль, може проводитись у формі тестів, відповідей на теоретичні питання або розв'язання практичних завдань під час проведення контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань тощо.

Розподіл загальної кількості балів, за якими оцінюється вся поточна робота, форми проведення контрольних заходів та критерії їх оцінювання, визначаються робочими навчальними програмами і доводяться до відома студентів на початку семестру.

Студентам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності (в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, участь в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо і досягли значних результатів, можуть присуджуватись додаткові бали за результати поточного контролю з відповідної дисципліни.

Результати поточного контролю знань студентів вносяться до журналу обліку роботи академгрупи і враховуються при виставленні підсумкового балу за опанування дисципліни.

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь передбачається використання поточної, контрольної, підсумкової модульних оцінок, поточної семестрової, а також екзаменаційної (залікової) та підсумкової семестрової оцінок.

Поточна модульна оцінка складається з балів, які отримує студент за певну навчальну діяльність протягом засвоєння даного модуля – виконання та захист індивідуальних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), лабораторних робіт, виступи на семінарських заняттях тощо.

Несвоєчасне виконання завдань поточного контролю враховується при їх оцінюванні.

Контрольна модульна оцінка визначається в балах за результатами контролю з даного модуля.

Перескладання контрольної модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок з даного модуля.

Модуль зараховується студенту, якщо він успішно виконав передбачені в даному модулі всі види навчальної роботи та під час модульного контролю отримав позитивну контрольну модульну оцінку, а відтак, позитивну підсумкову модульну оцінку.

Перескладання позитивної підсумкової модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована студентом в позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля.

Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Поточна семестрова оцінка визначається в балах як сума підсумкових модульних оцінок, отриманих за засвоєння всіх модулів, враховуючи ІНДЗ.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за шкалою ECTS	Обґрунтування оцінок	Оцінка за національною системою	Оцінка за системою УДПУ
А	<p style="text-align: center;">ВІДМІННО</p> <p>Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію (наукова література, газетно-журнальні публікації, Інтернет, мультимедійні програми тощо), виявляє власне ставлення до неї, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ, самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдаровання і нахили.</p>	5 (відмінно)	90–100
В	<p style="text-align: center;">ДУЖЕ ДОБРЕ</p> <p>Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен самостійно опрацювати навчальний матеріал, але потребує консультацій з викладачем; виконує творчі завдання.</p>	4 (добре)	82–89

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література Основна

1. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр.-канад. проект «Демократична освіта», Інститут вищої освіти. — К.: вид-во «Ай-Бі», 2002. — 684 с.
2. Основи демократії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А.Ф. Колодій. Третє видання, оновлене і доповнене. — Львів: Астролябія, 2009. — 832 с.
3. Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін: Навч. посібн. // О.В. Філонов, В.М. Субботін, В.В.Пашутін, І. Я. Тодоров., К.: Знання, 2006. - 215 с.
4. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій та партійних систем : навч. посіб. / Ю. Р. Шведа. — Львів : Тріада плюс, 2004. — 528 с.
5. Воронянський О.В. Політологія: підручник / [Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І.В.]; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. - Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. - 179 с.
6. Історія української суспільно–політичної думки: навч. посібник / Укл.: В. В. Морозов. – К.: Нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2006. – 180 с.
7. Ротар Н.Ю. Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду. — Чернівці, 2007.
8. Рябов С.Г. Політичні вибори: Навч. посібник. — К.: Тандем, 1998. — 96 с.
9. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи. Інституційний вимір. — Львів, 2004.
10. Піча, В. М. Політологія: підручник для студ. вищ. закл. освіти / В. М. Піча, Н. М. Хома ; за заг. ред. В. М. Пічі. — 5–те вид., випр. і допов. — Львів : Магнолія, 2017. — 304 с